

Самотуга Андрій Валерійович
доцент кафедри
загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЗАХИСТ ПРОФСПІЛКАМИ ПРАВ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОГЛЯД

Трудова діяльність передбачає не лише створення й підтримання суспільних благ, а й забезпечення під час цього процесу приватних інтересів працівника – матеріальних (заробітна плата), фізично-репродуктивних (робочий час, час відпочинку, відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами, виплати через тимчасову втрату працездатності), соціальних (відпуски для догляду за дитиною, у зв'язку з навчанням тощо). Закономірна протилежність інтересів роботодавців і найманих працівників завжди призводить до конфліктних ситуацій між ними, на розв'язання яких спрямована діяльність професійних спілок, що отримала в Україні відповідне законодавче врегулювання на рівні таких актів: 1) Конституція України (ч. 3 ст. 36) [1]; 2) Кодекс законів про працю України (ст. ст. 246-252) [2]; 3) Закон України «Про професійні спілки їх права та гарантії діяльності» [3]. Останнім, зокрема, у ст. 2 визначено, що професійні спілки створюються з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки, а ст. ч. 2 ст. 3 передбачено встановлення відповідними законами особливостей застосування цього Закону у силових структурах держави. Не є винятком серед них і Національна поліція, законом про яку у ст. 104 закріплено, що для захисту своїх прав та законних інтересів працівники поліції можуть утворювати професійні об'єднання та професійні спілки відповідно до закону про професійні спілки [4].

Зважаючи на загальносвітову тенденцію трансформації сил правопорядку з мілітаризованих до напівцивільних структур, зростає актуальність проблеми не лише захисту соціально-економічних і трудових прав працівників поліції, а й дотримання принципу рівності в їхніх правах відносно решти громадян, а отже, визначадбною стає роль у цьому процесі профспілок працівників поліції. Так, Статутом Всеукраїнської професійної спілки МВС України передбачено, що члени профспілки мають право, зокрема, на представництво і захист профспілкою їх прав та інтересів в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, у взаємовідносинах з роботодавцем, у судових органах, при зверненні до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, у міжнародних судових установах тощо [5].

Втім, незважаючи на усталене нормативне забезпечення, питання практичної реалізації зазначених положень потребують додаткового вивчення, враховуючи також те, що процеси демілітаризації правоохоронної системи незалежної України розпочалися дещо запізно порівняно з іншими постсоціалістичними демократичними країнами. У зв'язку з цим вартими нашої уваги є висвітлення процесів становлення й сучасного стану поліцейського профспілкового руху зарубіжних країн. Виходячи з обмеженості публікації, розглянемо для переконливого прикладу такі країни, як Велика Британія, Німеччина, Польща та Франція.

Безперечно, Європа, де відбулися перші буржуазні революції у XVI-XVII ст., що ознаменували собою індустріалізацію та зародження вільного ринку праці, вважається батьківщиною як страйкового руху взагалі, так і профспілкового, зокрема. Наприклад, у Великій Британії, яка є родоначальницею професійної поліції у світі, представництвом інтересів і захистом прав поліцейських займається заснована Законом про поліцію 1919 р. Федерація поліції Англії та Вельсу (PFAW), членами якої є констеблі, сержанти та інспектори. Її діяльність визначається Положенням про Федерацію від 1969 р. Згідно із законом Великобританії про працю, поліції заборонено вступати у звичайні профспілки для захисту оплати та умов праці, оскільки страйки поліції становлять винятковий ризик для публічної безпеки. Окремо також існує Асоціація суперінтендантів Англії та Вельсу (PSA), а офіцери найвищого рангу є членами Асоціації старших офіцерів поліції (CPOSA) [6].

Стосовно Франції, то вона відома таким рухом, як поліцейський синдикалізм (від фр. «syndicat» – профспілка), перші форми якого виникли наприкінці XIX ст. спочатку для комісарів як «братства» або «асоціації» і поступово перетворилися на спілку, легалізовану в 1924 р. У 1940 р. уряд розпустив профспілки, а в 1944 р. була відновлена Національна федерація поліцейських профспілок Франції та її заморських територій (FNSPF), яка об'єднала більшість поліцейських союзів та асоціацій, у тому числі Генеральну поліцейську спілку (SGP). Відтоді право Національної поліції на асоціацію було унормовано із закріпленням також права на страйк. У 1995 р. дві великі поліцейські профспілки – Незалежна спілка Національної поліції (SIPN), яка представляла охоронців публічного порядку, і Національна спілка слідчих (SNE), вирішили об'єднатися для створення найчисельнішої організації – Альянсу Національної поліції. На сьогодні у Франції налічується три поліцейських профспілки: окрім Альянсу, це Незалежна федерація профспілок поліції (UNSA), яка найщільніше співпрацює з професійними адвокатами для захисту прав поліцейських, та Генеральна поліцейська спілка (SGP), яка найчастіше вдається до організації страйків поліцейських [7], останній наймасовіший з яких відбувся наприкінці 2019 р. за участю понад 20 тис. поліцейських і жандармів проти реформи пенсійного забезпечення та з вимогами поліпшення умов праці [8].

У Німеччині організація DPoIG (Deutsche Polizeigewerkschaft – Німецька поліцейська профспілка) представляє професійні, соціальні, економічні та

фінансові інтереси як діючих, так і відставних працівників поліції. Утворена 1919 р., предтечою якої були засновані ще 1871 р. різні поліцейські асоціації, у подальшому змінювала свої назви, а в 1933 р. була розпущена націонал-соціалістами. У 1951 р. відновила себе вже на тоді в межах ФРН як «Асоціація німецьких поліцейських» (BDP), у 1966 р. перейменована на «Профспілку поліції в Німецькій асоціації державної служби» (PDB). З 1987 р. діє під нинішньою назвою і представляє також інтереси працівників Федеральної прикордонної служби (BPOL) і Федерального бюро кримінальних розслідувань (ВКА) [9] та є членом Європейської профспілки поліцейських. Втім поліцейським, як і всім німецьким держслужбовцям страйкувати заборонено [10].

Інтереси поліцейських Польщі представляє Незалежна самоврядна профспілка поліцейських, заснована 1990 р. Її статутом від 2008 р., зокрема, передбачено: захист працівників поліції, членів їхніх сімей, а також пенсіонерів від зниження рівня життя; правовий захист поліцейських; вплив на політику формування сприятливих умов служби та зарплати, а також інших пільг; контроль за виконанням заходів у сфері охорони праці та медичного забезпечення; здійснення проєктів, спрямованих на забезпечення житлових потреб працівників; надання відповідної допомоги по виходу на пенсію та по інвалідності; ініціювання та підтримка заходів щодо створення умов для підвищення кваліфікації та соціально-професійної адаптації поліцейських тощо. Також цим статутом у разі, якщо спір не було вирішено шляхом переговорів, передбачено форми протесту членів поліцейської профспілки, якими є попереджувальні акції (демонстрації, пікети), а якщо вони є безрезультатними, то передбачено право на страйк [11]. Остання акція протесту польських поліцейських відбулася у 2021 р. за участю 20 тис. працівників (при загальній їх кількості у 100 тис.) у формі «італійського страйку», який полягає у відмові штрафувати водіїв за незначні порушення правил дорожнього руху, обмежуючись попередженнями. Вимоги страйкарів стосувалися збільшення зарплати на € 150 (при існуючій середній у € 1 тис., втім у результаті переговорів голови профспілки з міністром МВС її було збільшено лише на € 65), а також повернення до можливості дострокового виходу на пенсію, повної оплати за понаднормову роботу та виплат протягом перших 30 днів захворювання [12].

Отже, короткий огляд європейської практики засвідчив не лише про існування подібних проблем для більшості країн, але й про різноманітні шляхи їх вирішення у встановлений законом спосіб, що є вкрай актуальним для України, з огляду також на нещодавні акції протесту правоохоронців з приводу скорочення розмірів пенсійного забезпечення.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України : прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

3. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15.09.1999. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>.
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
5. Статут Всеукраїнської професійної спілки Міністерства внутрішніх справ України. URL : <https://mvs.gov.ua/upload/document/0wRCGhkDy2PqZk9AnqK38K9WtpJmixnNevMeyLLO.pdf>.
6. Police Federation. URL : <https://www.polfed.org/resources/police-regulations/>.
7. Les différents syndicats de police. URL : <https://www.cours-servais.fr/blog/syndicat-police-nationale.htm>.
8. Ludovic Séré. Grève du 5 décembre : les syndicats policiers lancent un ultimatum, le 22/11/2019. URL : <https://www.la-croix.com/France/Securite/Greve-5-decembre-syndicats-policiers-lancent-ultimatum-gouvernement-2019-11-22-1201062017>.
9. Deutsche Polizeigewerkschaft im DBB (DPolG). URL : <https://www.dpolg.de/ueber-uns/about-us/>.
10. Немецким чиновникам завидуют не зря. URL : <https://www.dw.com/ru/%D0%BD%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D1%>.
11. Statut Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Policjantów. URL : https://nszpz.pl/wp-content/uploads/2017/04/statut_2008.pdf.
12. Polish policemen protest demanding pay rises. URL : <https://www.reuters.com/article/us-poland-protests-idUSKCN1MC1RT>.

Сидоренко Андрій Антонович
здобувач вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Науковий керівник –
к.ю.н., доцент Орлова О.О.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЗНАЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ У СИСТЕМІ ПРАВНИЧОЇ ОСВІТИ

В умовах постійних трансформаційних процесів, що відбуваються наразі в кожній сфері діяльності держави та в українському суспільстві загалом, особливої актуальності набуває проблема модернізації системи правничої освіти, у якій підготовка висококваліфікованих практикуючих фахівців у юридичній галузі права є однією із основоположних засад при побудові правової держави в Україні, а також підвищення правосвідомості та обізнаності її громадян.

На сьогоднішній день юридична клінічна практика досягла широкої популярності як засіб надання студентам досвіду в юридичній сфері. Саме вона поєднує у собі теорію та практичну діяльність, спрямовану на формування необхідних знань та можливостей під впливом існуючих правових традицій та здобутого досвіду.